

**OLD AGE SOCIAL EXCLUSION: FROM DATA
TO AGE-FRIENDLY POLICIES**
**Conferință Internațională, Universitatea din București,
Online, AMASE 22 octombrie 2021**

DIANA-ALEXANDRA DUMITRESCU

Excluziunea socială în perioada târzie a vieții reprezintă o problemă semnificativă de sănătate și socială în Europa, în ciuda ambiției UE de a reduce numărul persoanelor care se confruntă cu excluziunea socială cu 20 de milioane până în anul 2020¹. Politicile de îmbătrânire activă menite să sporească incluziunea socială au fost insuficiente, parțial din cauza longevității în creștere, a îmbătrânirii demografice, dar și a proceselor accelerate de digitalizare care modelează continuu dinamica excluziunii sociale a bătrâneții. Noi inegalități intersecționale apar pe măsură ce realitățile micro, mezo și macro-sociale existente intră în joc. Din fericire, numărul de cercetări în această problemă a crescut semnificativ în ultimii ani, contribuind la o mai bună înțelegere a excluziunii sociale prin colectarea de date și abordări teoretice noi. În plus, reducerea excluziunii sociale este încă o preocupare principală a politicilor, iar subiectele referitoare la procesul de îmbătrânire sunt din ce în ce încorporate, atât la nivel local, cât și European în procesul de elaborare a politicilor.

Conferința **Old age social exclusion: from data to age-friendly policies** a fost organizată de către membrii proiectului AMASE, *O abordare multidimensională a excluziunii sociale în perioada târzie a vieții – consecințe asupra stării de sănătate în populațiile îmbătrânite*, coordonator Iuliana Precupețu, finanțat prin Granturi Norvegiene 2014–2021. Evenimentul a avut ca parteneri Institutul de Cercetare al Universității din București (ICUB), NOVA – Universitatea Metropolitană Oslo, Institutul Național de Cercetare pentru Muncă și Protecție Socială și Institutul de Cercetare a Calității Vieții – Academia Română. Prezentările s-au concentrat pe factorii explicativi ai excluziunii sociale în perioada târzie a vieții, consecințele fenomenului și analiza politicilor existente.

În cadrul conferinței au avut loc patru *keynote speeches* ale unor specialiști renumiți – este vorba despre **Thomas Scharf**, profesor în Gerontologie Socială la

Adresa de contact a autorului: Diana-Alexandra Dumitrescu, Universitatea din București, ICUB, SAS-UB, Bd. Schitu Măgureanu, nr. 9, sector 1, București, e-mail: diana.dumitrescu@icub.unibuc.ro.

¹ Strategia Europa 2020 O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii.

Universitatea Newcastle, Regatul Unit, **Ruxandra Oana Ciobanu**, Profesor de Științe Aplicate și Arte, Elveția de Vest, Facultatea de Asistență Socială (HETSL-HES-SO), **Andreas Motel-Klingebiel**, profesor, director de cercetare și coordonator al Diviziei de Îmbătrânire și Schimbare Socială, Universitatea Linköping, Suedia și **Mălina Voicu**, profesor-cercetător în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română.

Evenimentul a fost împărțit în cinci sesiuni, fiecare dintre ele abordând una dintre principalele direcții de studiu în domeniu. Prima sesiune s-a axat pe „Excluziunea socială multidimensională la vârste înaintate: situația României” și a fost moderată de către dr. Jonathan Wörn (NOVA). Persoanele în vârstă prezintă un risc crescut de excluziune socială din cauza acumulării de factori de risc asociați cu vârsta, cum ar fi sănătatea precară, pierderea rudelor și prietenilor și nivelurile mai scăzute de activități fizice și sociale. Societatea românească nu face excepție; de fapt, ocupă o poziție destul de sus în ierarhia statelor UE în majoritatea acestor aspecte. Printr-o serie de procese macrosociale și economice complexe, precum regimurile politice în schimbare, disparitățile economice, condițiile materiale precare, serviciile publice și sociale subdezvoltate și condițiile precare din anumite cartiere, persoanele în vârstă din România au un risc ridicat de excluziune socială. Această sesiune a reunit concluziile cercetărilor unor studii centrate pe România, sau care includ România. Primul studiu a identificat grupuri de persoane în vârstă vulnerabile, care suferă de diferite tipuri de excluziune socială și dezvoltă factorii asociați cu fiecare tip de SE (*social exclusion*); al doilea studiu a analizat singurătatea ca mediator între excluderea din relațiile sociale și bunăstarea mentală a adulților în vârstă; a treia prezentare s-a concentrat pe multidimensionalitatea excluziunii sociale la vârsta a treia, în timp ce ultima a analizat măsurile de politică care vizează includerea persoanelor în vârstă pe piața muncii.

Cea de-a doua sesiune a fost intitulată „Excluziunea de la relații sociale la vârste înaintate: rezultate ale proiectului GenPath” și a fost moderată de către profesor Marja Aartsen. Excluziunea din relațiile sociale (ERS) este o situație nedorită, deoarece subminează abilitatea oamenilor de a duce o viață sănătoasă, activă și independentă. Cu toate acestea, politicile de reducere a ERS au fost până acum limitate, probabil din cauza unei înțelegeri conceptuale incomplete a ERS la bătrânețe. Această sesiune a reunit rezultatele cercetării din patru studii care fac parte din GENPATH, o colaborare de cercetare între cercetători din șase țări europene și Israel, finanțată prin programul EU-Gender-Net Plus. În prima prezentare au fost discutate modelele și relațiile la nivel micro și macro ale ERS în douăsprezece țări europene care au participat la Sondajul privind Sănătatea, Îmbătrânirea și Pensionarea în Europa (SHARE). Pe baza interviurilor calitative cu persoane în vârstă din Spania, a doua prezentare a prezentat barierele de gen în calea conectării cu alte persoane. Cea de-a treia prezentare a oferit o perspectivă mai profundă asupra modului în care traiectoriile profesionale și personale acționează ca facilitatori sau bariere în formarea conexiunilor sociale, iar a patra

prezentare a prezentat o interpretare pentru situațiile în care aspectele obiective (izolare socială) și subiective (singurătate) ale ERS și narațiunile de la adulții în vârstă referitoare la ERS sunt discordante.

Cea de-a treia sesiune s-a concentrat pe „Răspunsurile politicilor publice la excluziunea socială (Institutul Național de Cercetare Științifică în Domeniul Muncii și Protecției Sociale)”, moderată de dr. Mihaela Ghența. Creșterea eficienței și eficacității politicilor publice sociale care vizează persoanele în vârstă nu poate fi realizată în absența unor dovezi obiective de cercetare. Această secțiune a prezentat concluziile din cinci proiecte legate de îngrijirea pe termen lung (LTC) (*long time care*) și calitatea vieții persoanelor în vârstă, precum și răspunsuri politice pentru a aborda aspecte legate de calitatea serviciilor LTC, calitatea vieții, îngrijirea informală și sărăcia. Prima prezentare s-a concentrat pe o abordare metodologică extinsă pentru evaluarea calității îngrijirii în instituțiile care furnizează servicii LTC. În cea de-a doua lucrare, pe baza unei metodologii calitative, s-a propus identificarea dimensiunilor calității vieții la bătrânețe din perspectiva persoanelor vârstnice dependente, a organizațiilor reprezentând interesele acestei categorii și a furnizorilor de servicii sociale pentru persoanele ce au nevoie de îngrijire de lungă durată. Cea de-a treia prezentare a abordat sărăcia în perioada târzie a vieții, în timp ce cea de-a patra lucrare a propus o abordare metodologică mixtă pentru a analiza oportunitatea de a dezvolta servicii de sprijin și scheme de finanțare pentru îngrijitorii informali ai persoanelor vârstnice cu nevoi de îngrijire pe termen lung.

Cea de-a patra și cea de-a cincea sesiune au fost coordonate de către Institutul de Cercetare a Calității Vieții, fiind moderate de către profesor Luana Pop și dr Sorin Căce.

Îmbătrânirea populației afectează România ca urmare a ratelor scăzute de fertilitate, a creșterii speranței de viață și a migrației nete, iar proiecțiile arată că procentul persoanelor de peste 65 de ani va ajunge la 22% până în 2030 și la 30% până în 2050. Persoanele în vârstă din România se confruntă cu o lungă o serie de probleme, cum ar fi standardul scăzut de trai, starea precară de sănătate, lipsa de locuințe, bunăstarea mintală scăzută, singurătatea și accesul redus la serviciile sociale. Aceste secțiuni au reunit prezentări care evidențiază aspecte ale elaborării politicilor cu privire la persoanele în vârstă din România, abordând cazul dezinstituționalizării persoanelor în vârstă cu dizabilități și sugestii privind o serie de recomandări de politici, accesul la serviciile sociale și sociomedicale din România, principalele provocări în dezvoltarea acestora și riscurile asociate cu pandemia COVID-19, precum și o analiză a statutului locativ al lucrătorilor în vârstă, în România.

Conferința a avut un număr de aproximativ 100 de participanți din nouă țări, realizându-se cu această ocazie un demers semnificativ în direcția conturării unei rețele de experți în analiza excluziunii sociale la nivel European.

Primit: 21.03.2022

Acceptat: 23.03.2022